

Nende sümptomite tekkimisel kasutage kangema glükoosisaldusega PD lahuseid ja piirake vedeliku tarbimist.

Vedelikupuudus organismis põhjustab

- väsimust, nõrkust,
- iiveldust, oksendamist,
- pearinglust,
- lihaskrampe jalgades,
- vererõhu langust,
- tavapärasest kuivemat nahka,
- suukuivust.

Nende sümptomite tekkimisel kasutage lahjema glükoosisaldusega PD lahuseid ja tarbige tavapärasest enam vedelikku.

SA TÜK Sisekliiniku nefroloogia osakond

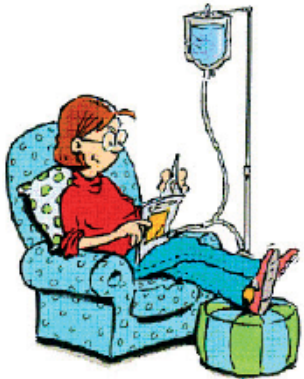
Peritoneaaldialüüsiõed	7 318 273
Osakonna õed	7 318 273 (ööpäevaringselt)
Osakonna arstid	7 318 272

*Koostajad: nefroloogia osakonna õed Maie Pikkmaa,
Helen Kannela ja vanemõde Pirgit Palk*

PERITONEAALDIALÜÜS

Kui neerufunktsioon on pöördumatult kahjustunud, tuleb alustada dialüüsiga. **Dialüüsiks** nimetatakse organismi puhastamist liigsetest jääkainetest (urea, kreatiniin) ja üleliigsest vedelikust.

Peritoneaaldialüüsi (PD) korral toimub organismi puhastamine liigsetest jääkainetest ja vedelikust läbi kõhukelme. PD puhul liiguvad liigsed jääkained ja üleliigne vedelik kõhukelme väikeste veresoonte kaudu organismist PD lahusesse. PD lahust viiakse kõhuõõnde kirurgiliselt paigaldatud PD kateetri kaudu.

Eristatakse kahte erinevat PD teostamise viisi:

- pidev ambulatoorne peritoneaaldialüüs (CAPD) - kõhuõõnes olevat PD lahust vahetatakse 4-5 korda ööpäevas;
- automatiseeritud peritoneaaldialüüs (APD) - PD lahuste vahetused teostab spetsiaalne aparaat automaatselt öösel.

Peritoneaaldialüüsi teostab patsient iseseisvalt kodus, olles eelnevalt saanud väljaõppe haiglas.

PERITONEAALDIALÜÜSI OSAPOOLED

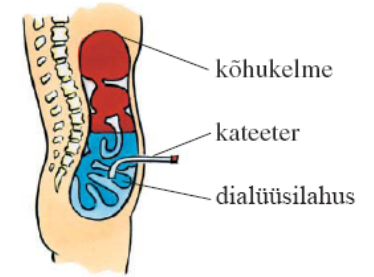
PD kateeter asetatakse kõhuõõnde kirurgi poolt üldanesteesias teostatava operatsiooniga. Kõhuhaav paraneb enne ravi alustamist 7-14 päeva.

PD kateetripikendus asub väljaspool kõhtu PD kateetri küljes, mida dialüüsiõde vahetab iga 4-6 kuu järel, et vältida infektsioonide tekkimist.

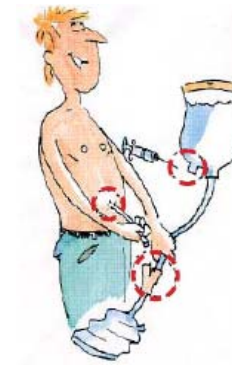

Kõhukelme ehk peritoneum, mis ümbritseb kõhuõõnt ning soolestikku.

PD lahused on spetsiaalsed glükoosil baseeruvad lahused, mis sisaldavad mitmeid erinevaid organismi jaoks vajalikke aineid. Lahused toob koju ravimfirma.

HÜGIEEN

Mikroobidega puutume kokku iga päev, nad ei ole silmaga nähtavad ja nende arv meid ümbritsevas keskkonnas ulatub miljonitesse.

Peritoneaaldialüüs toimub suletud steriilses süsteemis. Vältimaks mikroobide sattumist steriilsesse süsteemi, tuleb alati järgida vajalikke hügieeninõudeid.

Kehahügieen

- Käige duši all üle ühe või kahe päeva. Enne duši alla minekut eemaldage alati PD kateetri väljumiskohalt plaaster, kuid samaaegselt ärge kunagi eemaldage PD kateetrit fikseerivat plaastrit (ankurteipi), et vältida kateetri üleliigset liikumist. Alati pärast duši all käimist siduge PD kateetri väljumisava (*exit site* - ES) nõuetekohaselt.
- Saunas käies vältige kõrgeid temperatuure, sest sauna liigne kuumus võib kahjustada PD kateetrit.
- Vältige ujumas ja vannis käimist, sest PD süsteemi võivad sattuda mikrobid.
- Triikige alati voodipesu ja ihupesu.

Hoolikas kätepesu

- Peske alati käed enne PD teostamist voolava veega, kasutades selleks õiget kätepesemistehnikat (hoolikalt tuleb pesta käeseljad, sõrme-vahed, sõrmeotsad, pöidlad, peopesad, randmed) kahe minuti jooksul.
- Soovituslikult kasutage vedelseepi.
- Kuivatamiseks kasutage võimalusel ühekordseid paberkäterätte või isiklikku käterätti.

PERITONEAALDIALÜÜSI TEOSTAMINE

- Valmistage ette koht, kus hakkate PD lahust vahetama:
 - sulgege ruumi aknad ja ukсед,
 - tagage, et kõrvalised isikud ega lemmikloomad ei siseneks ruumi protseduuri teostamise ajal,
 - ärge tegelege samal ajal kõrvaliste tegevustega.
- Pange valmis vajalikud vahendid:
 - eelsoojendatud PD lahus,
 - uus kaitsekork,
 - kaitsemask,
 - käte desinfitseerimisaine,
 - lina põlvedele asetamiseks.
- Peske hoolikalt käed, kasutades selleks õiget kätepesemistehnikat.
- Eemaldage eelsoojendatud PD lahuse ümbrispakend ja veenduge, et PD lahus on kasutamiskõlblik (aegumise kuupäev, pakendi terviklikkus).
- Asetage põlvedele eelnevalt triigitud käterätt või lina, et vältida riiete vahetut kokkupuudet PD süsteemiga.

- Pange ette kaitsemask, et vältida pisikute sattumist ninaneelust PD süsteemi.
- Desinfitseerige käed spetsiaalse käte desinfitseerimisgeeliga seni, kuni käed on kuivad. Käte desinfitseerimine on vajalik nii vahetult enne kateetri ühendamist PD süsteemiga, kui ka enne lahtiühendamist.
- Teostage PD lahuse vahetus nii, nagu haiglas õpetati.
- Hinnake alati väljavoolanud dialüüsivedelikku kogust, värvust ja läbipaistvust.
- Kaaluge alati väljavoolanud PD dialüüsilahus ja pange see kirja dialüüsipäevikusse.
- PD lahuse vahetamiseks kulub aega 15-30 minutit.

PERITONEAALDIALÜÜSI KATEETER JA SIDUMINE

PD kateetri väljumisava vajab pidevat ja nõuetekohast sidumist, et vältida põletike teket. PD kateetri väljumisava on soovitatav siduda üle päeva.

Alati

- Valmistage ette koht, kus hakkate PD kateetri väljumisava siduma (sulgege ruumi aknad ja ukсед ning tagage, et kõrvalised isikud ega lemmikloomad ei siseneks ruumi protseduuri teostamise ajal).
- Pange valmis sidumiseks vajalikud vahendid:
 - kaitsemask,
 - soolalahus (NaCl) 0,9% või 5,85%,
 - sidumismaterjal,
 - uus katteplaaster ja fikseeriv plaaster.
- Peske hoolikalt käed, kasutades selleks õiget kätepesemistehnikat.
- Pange ette kaitsemask (kasuta ühekordselt).
- Eemaldage katteplaaster ja fikseeriv plaaster (ankurteip).

- Hinnake PD kateetri väljumisava põletiku tunnuste suhtes.
- Desinfitseerige hoolikalt käed.
- Leotage PD kateetri väljumisava 0,9% või 5,85% NaCl-ga 5–10 minutit või kuni koorik eemaldub. Ärge kunagi kasutage alkoholi sisaldavaid lahuseid.
- Kuivatage PD kateetri väljumisava suunaga seestpoolt väljapoole.
- Asetage PD kateetri väljumisavale uus katteplaaster ja PD kateetrile fikseeriv plaaster nii, et PD kateeter kulgeks suunaga allapoole.

Ärge kunagi

- sikutage ega venitage PD kateetrit;
- kiskuge ega katsuge küünega koorikut või eritist PD kateetri väljumisava juures;
- kasutage PD kateetri ümber salve ega pulbreid;
- kasutage kääre PD kateetri läheduses;
- kõhige ega aevastage ilma kaitsemaskita.

PERITONEAALDIALÜÜS JA INFEKTSIOONID

Peritoneaaldialüüsi puhul on oluline vältida erinevate põletike teket (peritoniit ehk kõhukelmepõletik, PD kateetri tunneliinfektsioon ja PD kateetri väljumisava põletik), mis oluliselt mõjutavad ravikvaliteeti. Seetõttu on erinevate põletike tekkimisel määrava tähtsusega põletikule viitavate sümptomite kohene äratundmine ja haiglasse pöördumine.

PD kateetriava põletik (*ES* infektsioon)

Märgates PD kateetri väljumisava ümber järgmiseid tunnuseid, võtke kiiresti ühendust nefroloogi või peritoneaaldialüüsiõega:

- valu, valulikkus;
- punetus;
- turse, paistetud, kõva koht;
- eritis, mäda kateetriavast.

Peritoniit

Märgates järgmiseid peritoniidi ehk kõhukelme põletiku tunnuseid, võtke kiiresti ühendust nefroloogi või peritoneaaldialüüsiõega:

- hägune (mitteläbipaiste) väljavoolanud PD lahuse, kui PD lahuse väljunud kogus on vähenenud;
- kõhuvalu, kõhu tundlikkus;
- palavik;
- iiveldus, oksendamine.

Kateetri tunneliinfektsioon

Märgates järgmiseid kateetri tunneliinfektsiooni tunnuseid, võtke kiiresti ühendust nefroloogi või peritoneaaldialüüsiõega:

- punetus, turse või valulikkus kateetri kulgemise suunas;
- eritis PD kateetri väljumisava ümbruses.

PERITONEAALDIALÜÜS JA VEDELIKU TASAKAAL

Kui neerude talitus on pöördumatult kahjustunud, tuleb igapäevaselt jälgida vedelikutaset organismis. Selle jälgimiseks kaaluge end igal hommikul pärast PD lahuse vahetust ja pidage päevikut vedeliku ööpäevase tasakaalu kajastamiseks.

Liigne vedelik organismis põhjustab:

- tursete teket jalgades, kätes, silmade ümber,
- tavapärasest kõrgemat vererõhku,
- õhupuudust, hingeldamist,
- kehakaalu tõusu.